

<i>A tantárgy címe</i> Társadalmi struktúra és mobilitás I.	<i>A tantárgy kódja</i> BBNSZ08000/BBNSZ02301	<i>Oktatott félév</i> 1
<i>A tantárgy típusa</i> Előadás	<i>Óraszám</i> 30	<i>Kreditek száma</i> 3/2

Tantárgy célja

A félév során a hallgatók áttekintést kapnak a nemzetközi struktúrakutatások konceptuális alapjairól, a különböző irányzatok által kimunkált elméletekről és a legjelentősebb hazai kutatási eredményekről. A struktúrakutatások módszertani vonatkozásait a kurzus addig a mélységig tárgyalja, ameddig szükséges a bemutatásra kerülő elemzések gondolatmenetének és eredményeinek értelmezéséhez.

A bevezető előadások tisztázzák a témasík lehetséges kutatási fókuszait, a társadalmi struktúra, rétegződés és egyenlőtlenség problémakör alapfogalmait. Ezt követi a különböző kutatási irányzatok koncepcióinak ismertetése, különös tekintettel a struktúra dinamikus és statikus felfogásainak kritikai szemléletű bemutatására. Azonosítjuk a különböző struktúra és rétegződésmoделlek társadalomelméleti háttérét, a különböző iskolák érvelésének központi elemeit. Külön alkalmat szentelünk az értékrendszer és a szocializációs mechanizmusok strukturális stabilitásban és változásban betöltött szerepének bemutatására. A kurzus hangsúlyos témaköre a magyar struktúrakutatások története és a legnagyobb hatású empirikus vizsgálatok. Kiemelt figyelmet szentelünk azon kutatásoknak, amelyek - a két világháború közötti időszakról napjainkig - a társadalomszerkezet hazai sajátosságait illetve a struktúra változásainak hazai sajátosságait vizsgálták. A kurzus záró alkalmakat a jelenkori nemzetközi struktúrakutatások útkeresési törekvéseinek szenteljük, kitérve a legutóbbi idők hazai társadalmi változásai nyomán előállt kutatási kérdésekre és a felmerülő elméleti és módszertani kihívásokra is.

Előadó Dr Ferencz Magdolna Phd.
Fogadó óra: péntek 14.15 – 15.15 (Ste: 063.)

A tantárgy részletes leírása

Sorszám	Témakör	Óraszám
1	A kurzus célja, felépítése és követelményei Bevezetés, a struktúrakutatások kiinduló kérdései	2
2-3	A társadalmi nagycsoportok megkülönböztetése a különböző irányzatokban, alapfogalmak és terminológiai eltérések	4
4	Státusz, státuszcsoporthoz, a társadalmi struktúra kikristályosodása Látens és manifeszt nagycsoportok	2
5	A társadalomszerkezet, az értékrendszer és a szocializációs mechanizmusok összefüggései	2
6-7	Az egyenlőtlenségről alkotott felfogások társadalomelméleti háttérre A rétegződés két alapmodellje (funkcionalista és konfliktuselméleti megközelítés), szintézistörekvések	2
8	Hazai elméleti modellek és vizsgálati eredmények I. A két világháború közötti időszakról a múlt század hatvanas éveinek végéig	2
9-10	Hazai elméleti modellek és vizsgálati eredmények II. A múlt század nyolcvanas éve	4

11	Hazai elméleti modellek és vizsgálati eredmények III. Struktúra és rétegződéskutatások a rendszerváltást követően	2
12	A makro- és mikro-szintű viszonyok összekapcsolása, a hálózati paradigma	2
13	A társadalmi struktúra vizsgálatának elméleti és módszertani kérdései napjainkban: legújabb problémák és kutatási irányok	2
14	A félév összegzése Szempontok a szóbeli vizsgára való felkészüléshez	2

Értékelés, követelmények

Az elsajátított tudásanyag értékelésére szóbeli vizsga szolgál. A vizsga sikeres teljesítéséhez elengedhetetlen az előadásokon elhangzottak és a kötelező irodalomban foglaltak ismerete. A szóbeli vizsga menetéről, az un. beugró kérdésekről és tételekről az utolsó előadáson részletes tájékoztatást kap a hallgatóság.

A szorgalmi időszak alatt konzultáció igénybe vehető. Konzultáció javasolt abban az esetben, ha a hallgató nehézségekbe ütközik az órai anyag elsajátítása vagy a kötelező olvasmányok olvasása során. A konzultáción való részvétel feltétele, hogy a hallgató jelen legyen azon az előadáson, melynek anyagában elakad illetve azon az előadáson, melyhez az általa nehezen követhető olvasmány kapcsolódik. A konzultáció kizárólag a fogadóórak keretében, lehetőség szerint az oktatóval előzetesen egyeztetett időpontban történhet.

Kötelező irodalom

Andorka, R. (2003)

Bevezetés a szociológiába. Osiris kiadó, Budapest. 151-190.

Beck, U. (1997)

Túl renden és osztályon? in: Angelusz, R. (szerk): *A társadalmi rétegződés komponensei*. Új Mandátum Kiadó, Budapest. 418-468. o.

Davis, K - Moore, W. (1997)

A rétegződés néhány elve. in: Angelusz, R. (szerk): *A társadalmi rétegződés komponensei*, Új Mandátum Kiadó, Budapest. 10-23. o.

Ferge, Zs. (2002)

Struktúra és egyenlőtlenségek a régi államszocializmusban és az újkapitalizmusban. in: *Szociológiai Szemle* 2002/4

Giddens, A. (1995)

Rétegződés és osztályszerkezet. in: uő. *Szociológia*. Osiris Kiadó, Budapest. 221-254. o.

Kolosi, T. (2000)

A terhes babapiskóta. Osiris Kiadó, Budapest. 48-61. o.

Lin, N. (1997)

Társadalmi erőforrások és társadalmi mobilitás. in: Angelusz, R. (szerk) *A társadalmi rétegződés komponensei*, Új Mandátum Kiadó, Budapest. 383-416. o.

Kolosi, T. (1987)

Tagolt társadalom. Gondolat Kiadó, Budapest. 7-123., 125-220., 239-269. o.

Parsons, T. (1997)

A társadalmi rétegződés elméletének átdolgozott analitikus megközelítése. in: Angelusz, R. (szerk): *A társadalmi rétegződés komponensei*. Új Mandátum Kiadó, Budapest. 49-62. o.

Szelényi, I. – Manchin, R. (1983) A családi mezőgazdasági termelés a kollektivizált gazdaságokban: három elmélet. In: Szelényi Iván (1990) *Új osztály, állam, politika*. Európa Kiadó, Budapest.

Tumin, M. (1997)

A rétegződés néhány elve: kritikai elemzés. in: Angelusz, R. (szerk): *A társadalmi rétegződés komponensei*. Új Mandátum Kiadó, Budapest. 80-137. o.

Ajánlott irodalom

Angelusz Róbert (2000)

Rétegződés és láthatóság. in:uő. *A láthatóság görbe tükrői*, Új Mandátum Kiadó, Budapest. 39-59. o.

Kolosi, T. – Sági, M. (1996) Rendszerváltás és társadalomszerkezet. in: Társadalmi riport 1996, Andorka Rudolf, Kolosi Tamás, Vukovich György (szerk.). Budapest: TÁRKI, Századvég. Pp. 149–197.(elektronikus verzió: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a889.pdf>)